คำวินิจฉัยของศาสตราจารย์บุญชนะ อัตถากร

๑. ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการแต่งตั้งนายอุกฤษ มงคลนาวิน เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะพิจารณาวินิจฉัยในการประชุมศาลรัฐธรรมนูญ วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๑ นั้น โดยสรุปก็คือ ฝ่ายวุฒิสภาเห็นว่า ได้ดำเนินการตามกระบวนการที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเพื่อแต่งตั้งให้นายอุกฤษ มงคลนาวิน เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิทางนิติศาสตร์เสร็จสิ้นไปแล้ว คงอยู่แต่เพียงที่จะนำขึ้นทูลเกล้า ฯ ถวายเพื่อลงพระปรมาภิไธยเท่านั้น แต่อีกฝ่ายหนึ่งคือ องค์กรประชาธิปไตย และองค์กรประชาชน รวมตลอดถึงองค์กรสื่อสารมวลชน ฯลฯ เห็นว่า นายอุกฤษ มงคลนาวิน ไม่มีคุณสมบัติที่จะเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้ ทั้งนี้ โดยอ้างถึง (๑) เอกสารที่นายอุกฤษ มงคลนาวิน ได้นำเสนอกรรมการสรรหาเพื่อประกอบการพิจารณาว่า ตนเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) และเคยเป็นศาสตราจารย์ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) การกล่าวอ้างนี้ไม่เป็นความจริงหรืออีกนัยหนึ่งคือ เป็นความเท็จทำให้วุฒิสภาหลงผิด แล้วเลือกให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงเห็นว่า นายอุกฤษ มงคลนาวิน ไม่มีสิทธิที่จะได้รับเลือกให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้

๒. ข้าพเจ้ามีความเห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญย่อมประกอบด้วย ประธาน และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญหลายท่าน มีอำนาจเหนือผู้ใช้อำนาจอธิปไตยทางนิติบัญญัติ (สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา) และทางบริหาร (คณะรัฐมนตรี) กับทางตุลาการ (ศาล) ฉะนั้น การที่จะเลือกบุคคลใดให้ดำรงตำแหน่งจะต้องได้บุคคลที่มีความรู้สึกและความสำนึกในความรับผิดชอบต่อชาติบ้านเมืองมากที่สุด นายอุกฤษ มงคลนาวิน ซึ่งถ้าตีความตามรัฐธรรมนูญที่กำหนดไว้โดยชัดแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษร จึงไม่มีสิทธิที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้ ศาลรัฐธรรมนูญจึงควรพิจารณาวินิจฉัยให้วุฒิสภายกเลิกมติที่ได้ทำไปแล้ว และเลือกสรรบุคคลใหม่แทน นายอุกฤษ มงคลนาวิน (๒)

หมายเหตุ

(๑) ดูประวัติย่อพร้อมความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญของนายอุกฤษ มงคลนาวิน

(๒) ดูมาตรา ๒๕๕, ๒๕๖, ๒๕๗, ๒๖๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ และมาตรา ๑๗ ๒๗ ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๒๒

(๓) คำวินิจฉัยนี้ได้ยึดหลักทางนิติศาสตร์ และรัฐศาสตร์ ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐

ศาสตราจารย์บุญชนะ อัตถากร
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของศาสตราจารย์ประเทือง กีร์ติบุตร

๑. ตามที่ขอให้พิจารณาข้อเสนอขององค์กรประชาธิปไตย และองค์กรประชาชนร้องขอให้ท่านประธานเสนอให้พิจารณาวินิจฉัยเกี่ยวกับการคัดเลือกนายอุกฤษ มงคลนาวิน เป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ ว่าจะไม่ถูกต้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ (๓) ของรัฐธรรมนูญ ท่านประธานจึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๖๖ เสนอเรื่องให้พิจารณา กระผมเห็นว่า ท่านประธานมีอำนาจตามมาตรา ๒๖๖ ที่จะเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย ไม่มีความจำเป็นอย่างไรที่จะไปวินิจฉัยองค์กรที่ริเริ่มเรื่องขึ้นมาว่าเป็นองค์กรหรือไม่ เพราะตัวท่านประธานรัฐสภามีอำนาจที่จะเสนอปัญหาเกี่ยวกับการตีความของรัฐธรรมนูญได้ตามมาตรา ๒๖๖ อยู่แล้ว

๒. ปัญหาที่ว่า คำว่า "ศาสตราจารย์" ตามมาตรา ๒๕๖ (๓) ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ มีความหมายถึง "ศาสตราจารย์พิเศษ" ด้วยหรือไม่

เห็นว่า ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ (๓) ได้กำหนดคุณสมบัติของคนที่จะเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๒๕๕ (๓) ไว้ว่าต้องมีคุณสมบัติ **เคยเป็น**รัฐมนตรี กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ **หรือ**กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือ**เคยรับราชการ**ในตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอัยการสูงสุด อธิบดีหรือเทียบเท่า **หรือดำรงตำแหน่ง**ไม่ต่ำกว่าศาสตราจารย์ตามนี้แสดงอยู่ในถ้อยคำแล้วว่าต้องเคยเป็นข้าราชการในตำแหน่งดังกล่าว คำว่า **ดำรงตำแหน่ง** รับราชการในตำแหน่งนั้นๆ พูดง่ายๆ คือ หมายถึงข้าราชการในตำแหน่งดังกล่าว

ปัญหาที่จะต้องวินิจฉัย คือ คำว่าศาสตราจารย์จะมีความหมายรวมถึงศาสตราจารย์พิเศษหรือไม่นั้น เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๒๒ มาตรา ๑๗ ข้อ ๘ แยกการโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งและถอดถอนอธิการบดี ศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์พิเศษ เป็นแต่ละตำแหน่งไม่รวมกัน

ในมาตรา ๒๗ กำหนดอำนาจหน้าที่กรรมการประจำคณะ หรือคณะกรรมการประจำแผนกอิสระมีอำนาจหน้าที่ในข้อ ๕ ว่าถึงการเสนอการแต่งตั้งและถอดถอนศาสตราจารย์ ศาสตราจารย์พิเศษ ศาสตราจารย์กิตติคุณ รองศาสตราจารย์พิเศษ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิเศษ ในคณะหรือแผนกอิสระต่อมหาวิทยาลัย โดยแยกตำแหน่งข้าราชการเป็นชนิดๆ ไป

ในมาตรา ๓๔ ได้กำหนดคณาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัย มีตำแหน่งทางวิชาการ ดังนี้ ๑. ศาสตราจารย์ ๒. รองศาสตราจารย์ ๓. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ๔. อาจารย์

ในมาตรา ๓๖ กล่าวถึงอาจารย์พิเศษ อธิการบดี จะแต่งตั้งตามคำแนะนำของคณบดี ฯลฯ และมิได้เป็นคณาจารย์ประจำของมหาวิทยาลัย

ในมาตรา ๓๗ ศาสตราจารย์พิเศษ จะโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งจากผู้ซึ่งเป็นหรือเคยเป็นอาจารย์พิเศษในวิชาที่ผู้นั้นมีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษโดยคำแนะนำของสภามหาวิทยาลัย

ในมาตรา ๓๘ ศาสตราจารย์ ซึ่งมีความรู้ความสามารถความชำนาญพิเศษ และพ้นจากตำแหน่งไปโดยไม่มีความผิด สภามหาวิทยาลัยอาจแต่งตั้งให้เป็นศาสตราจารย์กิตติคุณ ในวิชาที่ศาสตราจารย์ผู้นั้นมีความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษ ฯลฯ

ตามมาตราต่างๆ เหล่านี้ แสดงให้เห็นว่า ตำแหน่งศาสตราจารย์ กับ ศาสตราจารย์พิเศษ แยกกันเป็นต่างหาก ทั้งการแต่งตั้ง การถอดถอน มาตลอด เมื่อเป็นเช่นนี้ ผู้ที่ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์จึงไม่ใช่ศาสตราจารย์พิเศษ

๓. เมื่อศาสตราจารย์ กับ ศาสตราจารย์พิเศษ เป็นคนละอย่างแยกกันตามที่เรียนมาแล้ว การเลือกนายอุกฤษ มงคลนาวิน จึงไม่ชอบด้วยมาตรา ๒๕๖ (๓)

ศาสตราจารย์ประเทือง กีร์ติบุตร
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ